

Nr 438

Av herr **Magnusson** i Tumhult **m.fl.**, *angående kommunala jävsregler.*

(Lika lydande med motion nr 363 i Första kammaren)

Vid ett par tidigare tillfällen under 1960-talet har riksdagsmän företrädande högerpartiet ingivit motioner, syftande till införandet av sådana jävsbestämmelser i våra kommunallagar, som är utformade och anpassade med tanke på den kommunala självstyrelsens egenart och växlande verksamhetsområde. De synpunkter som de tidigare motionärerna anfört är enligt vårt förmenande allttjämt i hög grad aktuella, inte minst med tanke på att förtroendemännens antal kommer att minska i och med den successiva sammanläggningen av kommuner inom kommunblockens ram. Genom att handhavandet av självstyrelseuppgifterna till följd av kommunsammanläggningarna kommer att koncentreras på ett färre antal förtroendemän måste medborgarna i högre grad än förr kunna förlita sig på att ärendena behandlas med objektivitet och övöld.

Det är framför allt i tre avseenden, som de nu gällande jävsreglerna visat sig otidsenliga. Det första gäller hänvisningen till domarjävet. Domarjävet är och förblir utformat främst med tanke på rättskipningen och de personer som handhar olika uppgifter däri. Den kommunala självstyrelsen är däremot till organisation och verkningssätt i många avseenden väsensskild från rättskipningen. Inom självstyrelsen finns det inte blott myndighetsutövning utan kanske än mer uppgifter av ekonomisk förvaltningskaraktär. Det är kanske framför allt inom den sistnämnda sektorn som behovet av klarare jävsregler gjort sig mer påmint än i fråga om ren myndighetsutövning, där känslan av ämbetsansvar bevarats mer levande hos den beslutande.

Den andra invändningen kan riktas mot det förhållandet att jävsbestämmelserna kommit att bli desamma för såväl fullmäktige- som nämnd- och styrelseledamöter. För fullmäktigeledamöternas del har detta kommit att medföra att bestämmelserna har fått alltför vid karaktär för att verkligen kunna uppfylla sitt ändamål. För en ledamot av stads- eller kommunalfullmäktige i en större kommun torde det vara förenat med stora svårigheter att avgöra om hans deltagande i behandlingen av ett ärende kan komma att avse beslut som berör honom närstående personer som anges i 4 kap. 13 § 2 rättegångsbalken. Mycket synes här vara att vinna med att begränsa jävet för fullmäktigeledamöter så, att jävskretsen för dylika endast omfattade ledamoten och hans familj. Denna tankegång berördes också under arbetena med kommunallagens tillkomst men förkastades då bl.a. på grund av önskemål om enkelhet och överskådlighet i lagstiftningen. Då detta re-

sultat uppenbarligen icke uppnåtts synes det angeläget att man på nytt tar upp detta spörsmål till bedömning.

Som ett tredje förhållande, där behovet av ändring i nu gällande regler synes mest angeläget, kan anges jävsreglernas utformning i vad de avser nämnd- och styrelseledamöter. När det gäller kommunalfullmäktigeförsamlingarna torde offentligheten i och för sig kunna erbjuda vissa garantier mot missbruk av jävsbestämmelserna, men denna synpunkt kan icke läggas på beslutsfattandet i de kommunala nämnderna och styrelserna, där sammanträdena icke är offentliga. Enbart av den anledningen synes det motiverat med en skärpning av jävsbestämmelserna för nämnd- och styrelseledamöter. Det bör i detta sammanhang anmärkas att kommunallagskommittén icke torde ha menat att denna anpassning till domarjävet skulle gälla även för hela den kommunala specialreglerade förvaltningen. Beträffande vissa av de specialreglerade nämnderna kan ännu ifrågasättas om de kommunala jävsbestämmelserna skall gälla eller om det är fråga om statsförvaltningsjäv eller om jävsregler över huvud taget saknas.

För de kommunala nämnderna och styrelserna torde det vara ett renlighetskrav att jävet såsom det nu är utformat utvidgas till att i vart fall omfatta ställföreträdare och förtroendejäv, såsom de angivits i 4 kap. 13 § 4 och 9 rättegångsbalken. Ett sådant utvidgande av jävet skulle förhindra den nu mycket ofta förekommande händelsen att en kommunalnämnds- eller drätselkamarledamot, tillika kanske delägare i ett fastighets- eller tomt-exploateringsföretag, deltar i kommunala beslut i ärenden rörande tomt- och markköp mellan företaget och kommunen. En dylik utvidgning av jävet skulle heller icke förändra drätselkammarens eller kommunalnämndens arbetsförmåga, då till skillnad mot i fullmäktigeförsamlingar suppleanter finnes att tillgå för nämndledamöter.

Den kritik mot nuvarande jävsbestämmelser för primärkommuner, som det ovan anförda innebär, kan naturligtvis även riktas mot hänvisningen till domarjävet i landstingslagen och i församlingsstyrelselagen. Såvitt vi känner till har kommunalrättskommittén i viss utsträckning snuddat vid dessa frågor, men det synes lämpligt att klara direktiv ges till förslagsvis den kommittén att utreda och avgiva förslag beträffande jävsreglernas innehåll och utformning.

Under åberopande av ovanstående får vi hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning angående jävsbestämmelserna i kommunallagens 16 och 28 §§.

Stockholm den 26 januari 1966

Erik Magnusson
i Tumhult

Jöns Nilsson
i Bästekille

Tage Magnusson
i Borås